

angaar, som bor i den anden Kommune, saa bevæger han sig maaske et Par Timer ved Dagslys ud paa Kontoret. Han kan ikke derved slide saa overmaade meget paa Vejene, og da det er ved Dagslys, skal han ikke en Gang have kunstig Belysning. Hvordan i al Verden kan den Kommune i og for sig have det mindste Krav paa ham?

Ja, Pointen maa da her ligge paa et eneste Punkt, nemlig i det lille Ord „indirekte“, som findes i Betænkningen, hvor der staaar, at han ved sin Erhvervsvirksomhed direkte eller indirekte paafører Erhvervskommunen Udgifter til Vejvæsen, Forsørgelsesvæsen, Skolevæsen og lignende. Man siger altsaa herved til, for at blive ved dette praktiske og letfattelige Eksempel, at Fabrikherrens Erhvervskommune kan risikere eventuelt at komme til at forsørge nogle af Fabrikkens Arbejdere, betale Alderdomsunderstøttelse, maaske faa dem paa Fattigvæsenet, den skal give fri Skolegang til deres Børn o. s. v. Ser man nationaløkonomisk paa Sagen, vil det imidlertid let ses, at dette hænger sammen med en Ordning af Samfundet, som man aldeles ikke kan rette paa gennem kommunale Skattelove. Det kunde udtrykkes saaledes at paa Grund af den Ordning, som der arbejdes paa her som i det hele taget i alle europæiske Samfund, er Arbejdslønnen ikke høj nok til, at Arbejderne af denne Løn selv normalt kunne bestride alle disse Udgifter: forsikre sig i deres Alderdom, skaffe Børnene Undervisning o. s. v. Hvis Samfundet var fuldkommen normalt indrettet i denne Henseende, vilde hver Mands Løn paa Grundlag af hans Arbejde, hvis det udføres forsvarligt og ordentligt, være saa høj, at han kunde bestride alle disse Udgifter, og der vilde intet Tilskud være at udrede fra det offentlige. Nu er det ikke saaledes, siger man, og derfor kan Erhvervskommunen paa disse Omraader blive forpligtet til at hjælpe disse Arbejdere, med andre Ord til at paatage sig noget af den Byrde, som fra et vist højere Synspunkt egentlig skulde paahvile Fabrikherren. Alt dette lader sig ganske vist med nogen Ret sige. Det er ejendommeligt at se denne Betragtning gjort gældende fra de Sider af Samfundet, her er Tale om, men jeg kunde godt tænke mig, at man med Føje kunde gøre saadanne Betragtninger gældende. Men hertil er saa at svare, at paa disse Forhold maa der virkelig raades Bod ad en helt anden Vej. Hvis man vil have Arbejdslønnen saa højt op, maa man for det første begynde med at sætte Toldbeskyttelsen højt op. Det lille Land kan aldrig begynde

med at sætte Arbejdslønnen saa højt op, at den dækker alle de Udgifter, her er Tale om, idet vi saa simpelt hen vilde blive konkurrerede sønder og sammen af Ulandet. Altsaa, vi maatte først og fremmest for at kunne gennemføre en rationel Ordning paa dette Punkt bygge en høj Beskyttelsesmur op. Og saa er det jo ikke alene den Arbejdsgiver, som lægger sin Virksomhed i en anden Kommune, der i saa Henseende skulde hæfte for sine Arbejdere, det er i lige saa høj Grad den Arbejdsgiver, som bor i den Kommune, hvor han har sin Virksomhed. Altsaa, alle disse Ting kan der dog ikke paa fyldestgørende Maade raades Bod paa gennem en Skatteforholdsregel, — derfor ser jeg ikke rettere end, at i det hele er det yderst svagt begrundet, at man saaledes lader Erhvervskommunen kaste sig over Skatteborgerne.

Nu vil jeg gerne indrømme, at man maa paa dette Punkt ofre til Tidsfordommens Moloch. Men saa gælder det om at gøre dette Offer saa ringe som muligt. Jeg har paapeget det gamle historiske Korrelatforhold, der er mellem en Mands Ophold i en Kommune og hans Pligt til at bidrage til denne Kommunes Udgifter. Det er en klar og given Ting, og det er den eneste, der er oprindelig given. Det er baade begrebsmæssigt og historisk forklaret og begrundet. Men ved at skyde Erhvervskommunen saa langt i Forgrunden, som man allerede har gjort ved Loven af 1903 og nu yderligere vil gøre, sønderriver man desuden et andet Korrelatforhold. Vi staa dog nu paa det Standpunkt, at enhver, der er pligtig til at betale Skat i sin Opholdskommune, ogsaa gennem sin Valgret til Kommunalraadet har en Indflydelse paa, hvor store Kommunens Udgifter blive, og derigennem indirekte paa, hvor høj hans egen Skat bliver. Men ville vi gaa videre paa denne Vej, ville vi skabe en Klasse Medborgere, Skatteborgere, Skatteydere, som ikke have nogen som helst Indflydelse paa den største Del af deres Kommuneskatters eventuelle Højde, fordi de ingen som helst Indflydelse have paa Udgifterne i Erhvervskommunen. Man paabyder dem Pligter uden at skabe den i Relation dermed indenfor det moderne Samfund nødvendigvis staaende Rettighed, Valgretten. Det bliver en Slags Paria-kaste, der kun har at betale. Og fuldkomment ud i det absurde kommer man, naar man saa oven i Købet er gaet saa vidt, som Kommissionen gik, at tillade Erhvervskommunen at sidde og „skønne frit“ over disse fremmede, maaske fjerntboende Menneskers „Formue og Lejlighed“. Det er